
Elis och
Stjärnan
i Lucianatten

Om den här boken

Six-year-old Elis lives in Luleå, where the December sun barely rises, and he is far too shy to sing as a star boy in his preschool's Lucia procession. When a snowstorm knocks out the power the night before Lucia, Elis and his grandfather light his star wand and knock on the neighbours' doors, and a small procession of lanterns starts winding through their building. By Lucia morning, the shyest star boy in Norrbotten is walking at the front, singing loud enough for everyone.

Elis

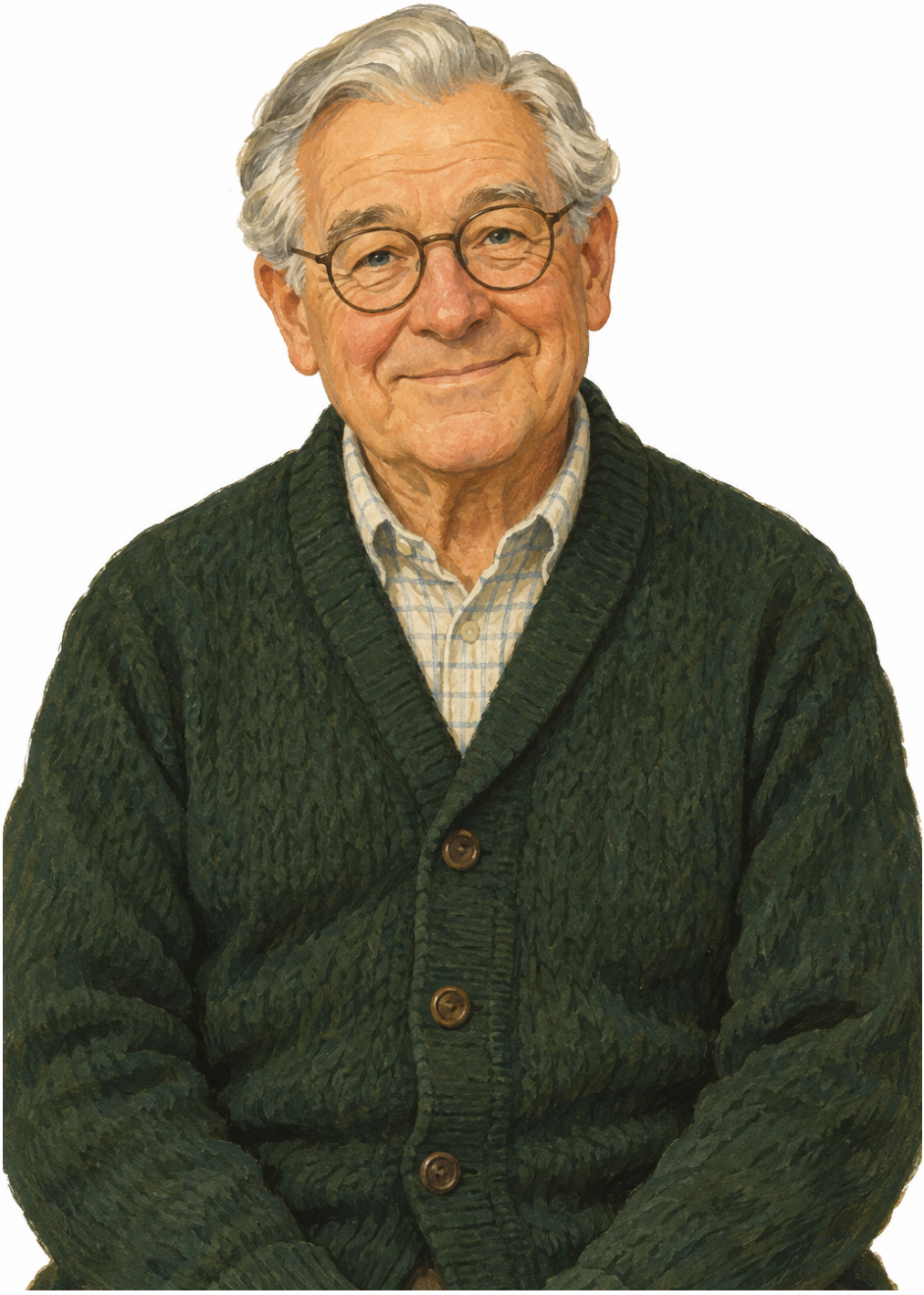

Morfar

Fru Lindqvist

Noor

Sara

Rösten som gömde sig

Elis var sex år och bodde i Luleå. I december hann solen knappt kika över taken innan den sjönk igen. På förskolans fönster satt stjärnor av papper. I morgon var det Lucia, och Elis skulle vara stjärngosse för allra första gången.

När de övade stod Elis längst bak. Framför honom sjöng barnen så att pappersstjärnorna nästan verkade dansa. Elis öppnade munnen, men rösten stannade i halsen. Tänk om han sjöng fel? Han drog ärmarna över händerna och tittade ner på sina sockor.

Noor, som också bodde i hans hus, flyttade sig lite närmare. — Du kan stå bredvid mig, viskade hon. Elis nickade. Det kändes skönt att någon ville ha honom där, fast han var tyst. Han flyttade ena foten framåt, men den andra ville stanna bakom stolen.

Sara satte sig på huk framför honom. — Du får börja med att bara vara med, sade hon. Vi andra kan bära sången en stund. Elis tittade upp. Kanske behövde han inte hitta hela sin röst på en gång. Han provade att forma ett enda litet, alldeles ljudlöst la.

Stjärnor över älven

Morfar hämtade Elis när dagen redan hade blivit blå. I natt skulle han sova över hos Elis, och först skulle de baka. Deras stövlar knarrade genom den snötäckta gården. I fönstren lyste elektriska stjärnor, en efter en, som vänliga små hälsningar.

På vägen hem stannade de vid Luleälven. Ovanför det vita älvlandskapet rörde sig ett grönt norrsken. Det såg ut som ett långt band som någon försiktigt skakade. Elis glömde nästan klumpen i magen och följde ljuset med näsan vänd rakt upp.

Ute på älven syntes isvägens stråk mellan sina käppar. Vid starten stod en skylt: Stängt. — Vi stannar här på land, sade morfar och höll Elis hand. Elis nickade. Härifrån kunde han se både det gröna skenet och snön som vilade mjukt över älven.

— Kan en stjärna vara blyg? frågade Elis till slut. Morfar tänkte efter medan de gick vidare. — Den kan nog gömma sig bakom ett moln en stund, sade han. Men den finns där ändå. Elis stoppade den tanken i huvudet, som en liten varm sten i fickan.

Stängt

Klick, så lyste stjärnan

Hemma väntade det vita linnet över en stolsrygg. Bredvid låg silverglitter och en struthatt med guldstjärnor. Elis drog linnet över sin blå tröja. Det nådde nästan till fötterna, och när han gick prasslade tyget som snö under mycket små steg.

Morfar satte hatten på hans huvud. Först pekade den åt ena hållet, sedan åt det andra. Elis fnissade när morfar också lutade på huvudet. Till sist stod struten rakt. I spegeln syntes en stjärngosse med röda kinder och en mun som nästan log.

På bordet låg stjärnstaven. Morfar hade satt i nya batterier, och Elis fick prova knappen själv. Klick! Den gula stjärnan lyste. Klick! Den vilade. — Den behöver i alla fall inte sjunga, sade Elis och strök försiktigt med fingret längs kanten.

— Nej, sade morfar. Och du behöver inte sjunga starkt för att höra till. Elis höll stjärnan framför bröstet. Ljuset gjorde en varm fläck på det vita linnet. Sedan lade han försiktigt allt på stolen igen. Nu väntade en deg som behövde två små händer.

Solsken i degen

I köket doftade det saffran när morfar öppnade den lilla påsen. Elis tyckte att doften var både söt och märklig. De blandade, rörde och knådade. Degen fastnade först på hans fingrar, men snart blev den mjuk och gul som solsken man kunde ta på.

Medan degen jäste lade de fram russin och bakplåtar. Elis räknade russinen, men tappade bort sig när ett rullade under bordet. Morfar fick ett mjölstreck på kinden. Elis fick ett på näsan. Det var svårt att hålla sig tyst när morfar såg så rolig ut.

Sedan rullade de långa degkorvar och böjde ändarna åt varsitt håll. Elis första lussekatt blev tjock i mitten och smal i svansen. — Den har ätit mycket gröt, sade han. Morfar skrattade och lade den bredvid sin egen, som mest liknade ett krokigt moln.

Elis tryckte ner två russin i varje bulle. Han arbetade långsamt så att alla fick precis två. Morfar skötte den heta ugnen, och Elis stod bredvid på tryggt avstånd. Snart började bullarna växa bakom glaset. Hela köket fylldes av en varm, gyllene doft.

MJÖL

Jag ser dig

När bullarna svalnade lade Elis pepparkakor på ett fat. Hjärtan, grisar och stjärnor fick ligga tätt tillsammans. Utanför fönstret virvlade snön allt fortare. Elis såg på den elektriska fönsterstjärnan och undrade varför man ville ha så många ljus just nu.

— När dagarna är mörka märks ett litet ljus extra mycket, sade morfar. För mig är Lucia också ett sätt att säga: Jag ser dig. Du är inte ensam. Han sköt fatet närmare Elis. — Ibland kan en sång eller en bulle säga nästan samma sak som en lampa.

Elis valde den tjocka lussekatten med den smala svansen och lade den överst på ett särskilt fat. — Den ska fru Lindqvist få, sade han. Hon bodde en trappa upp och brukade vinka när de möttes. Morfar lade en ren kökshandduk över bullarna så att de skulle hålla sig mjuka.

De satt kvar en liten stund och lyssnade på vinden. Sedan bar Elis stjärnstaven till soffan för att visa hur fint den lyste där. Morfar stängde av ugnen och började diska. Allt var precis som vanligt, ända tills kökslampan blinkade till två gånger.

När lamporna vilade

Först slocknade lampan över bordet. Sedan försvann fönsterstjärnans sken. Kylskåpet slutade surra, och lägenheten blev ovanligt tyst. Elis satt alldeles stilla i soffan. — Morfar? sade han. Svaret kom genast, lugnt och nära: — Jag är här, Elis.

Morfar hittade ficklampan i hallådan och tände den. En ljus rund fläck lade sig över mattan. Utanför svepte snöstormen runt husknuten, men inne var det varmt. Morfar satte sig bredvid Elis och lade den mjuka filten över deras knän en liten stund.

Genom fönstret såg de att också husen mittemot hade blivit mörka. Morfar läste ett meddelande på sin mobil. Strömmen hade gått i kvarteret, och människor arbetade med att laga felet. — Vi stannar inne och har det lugnt här så länge, sade han.

Elis lyssnade igen. Vinden hördes, och morfars kofta prasslade lite när han rörde sig. Men något annat fanns också där i soffan: den släta stjärnstaven mot Elis ben. Han kände efter med fingret tills han hittade den lilla knappen på handtaget.

Det första steget

Klick! Stjärnan tändes mellan Elis händer. Den lyste på filten, på morfars knappar och på hans runda glasögon. Elis drog efter andan och log. Nyss hade stjärnan bara varit något att bära i ett tåg. Nu gjorde den faktiskt en liten bit av rummet ljus.

Han tänkte på fru Lindqvist en trappa upp. Kanske satt hon också och lyssnade på vinden. — Kan vi gå dit med bullen? frågade han. Morfar såg på honom och nickade. — Det kan vi. Vi går tillsammans, och vi håller oss inne i huset hela tiden.

Elis ville ha på sig linnet igen. Morfar hjälpte honom att fästa upp fållen så att fötterna var fria, och sedan kom inneskorna på. Hatten satt stadigt den här gången. Stjärngossen i hallspegeln såg fortfarande lite blyg ut, men nu stod han vid dörren.

Morfar tog bullkorgen och ficklampan. I korgen lade han också två batterilyktor som de hade hemma. Elis höll sin stjärna upprätt. Sedan öppnade de dörren till trapphuset. — Bara ett steg i taget, sade morfar. Elis tog det första, och ljuset följde med.

Den första lussekatten

Morfar lyste på trappstegen, och Elis höll sig nära honom och räcket. Uppe vid fru Lindqvists dörr stannade de. Elis höjde handen, sänkte den och höjde den igen. Sedan knackade han tre små knackningar. De lät mycket tydliga i det stilla trapphuset.

Dörren öppnades, och där stod fru Lindqvist i sin lila kofta. Det silvervita håret satt i en liten knut. Hon höll en ficklampa i handen. — Men kära nån, har jag fått en egen stjärna på besök? sade hon och log så att kinderna blev alldeles runda.

Elis lyfte på handduken i korgen. Han tog den tjocka lussekatten och räckte fram den. — Den här är till dig, sade han. Det kom inte högt, men orden kom. Fru Lindqvist tog emot bullen med båda händerna, som om den var något mycket fint och ömtåligt.

— Jag hade tänkt dricka mitt kvällste ensam, sade hon. Det här blev mycket trevligare. Vill ni att jag följer med en liten stund? Elis nickade genast. Hon hämtade en batterilykta, tog sina nycklar och klev ut. Nu var de tre, och trapphuset kändes mindre tomt.

Fler ljus bakom dörrarna

Vid nästa dörr hördes välbekanta steg. Noor tittade fram bakom sin pappa och spärrade upp ögonen. — Elis! Har Luciatåget kommit redan? Han såg ner på sitt vita linne. Det hade han faktiskt inte tänkt på. Kanske såg det ut så när en stjärngosse knackade på.

— Vi går och säger hej, förklarade han. Vill du följa med? Noor behövde inte tänka länge. Hennes pappa hämtade deras ficklampa, och morfar lånade henne en batterilykta. Noor höll den framför sig och provade ett litet högtidligt steg över hallmattan.

Fler dörrar öppnades när de knackade. Någon hade en pannlampa, någon annan en liten elektrisk lykta. En granne ville gärna följa med. En annan stannade i dörren och vinkade. Alla fick välja, och Elis märkte att också ett litet hej kunde värma i magen.

Morfar såg till att alla hade plats och att vägen förblev fri. De pratade mjukt, för några i huset kunde redan ha somnat. Elis räknade ljusen men tappade bort sig, precis som med russinen. Den här gången gjorde det ingenting. Det fanns så många att se på.

3

En ton i taget

Så började det lilla tåget gå genom huset. Ingen hade övat, och ingen hade likadana kläder. Där fanns koftor, randiga strumpor och en morgonrock med stora fickor. Men ljusen hörde ihop, tyckte Elis. De rörde sig långsamt framåt, ett litet sken efter ett annat.

Vid trappan tog de extra god tid på sig. Morfar gick nära Elis och lyste på varje steg, medan de andra vuxna hjälpte till. Ingen skyndade och ingen trängdes. Stjärnan guppade försiktigt ovanför Elis hand, och dess gula ljus gled över räcket och väggen.

Noor började nynna på sången de hade övat. Någon bakom henne nynnade med. Melodin var bekant, men här lät den annorlunda, mjukare och närmare. Elis kände hur hans läppar ville röra sig. Han lät dem göra det, utan att bestämma hur mycket ljud som skulle komma.

En tunn ton smet fram. Den var så liten att Elis först undrade om den kom från någon annan. Men han kände den i sin egen hals. Noor fortsatte bara att nynna bredvid honom. Ingen stannade för att titta. Då vågade Elis låta nästa ton följa efter den första.

Rösten fick plats

På nästa våningsplan stannade tåget framför en öppen dörr. Elis såg en granne le mot dem, och plötsligt visste han vem han ville sjunga för. Inte för alla på en gång. Bara för någon som stod där och lyssnade, precis som fru Lindqvist hade gjort vid sin dörr.

— Sankta Lucia, sjöng han tyst. Orden höll den lilla melodin i handen och kom ut tillsammans. Morfar sjöng bredvid, mörkt och lite skrovligt. Fru Lindqvists röst låg ljust ovanför hans. Elis behövde inte fylla hela trapphuset själv. De var flera som hjälptes åt.

Nästa gång lät han rösten bli större. Han behövde inte pressa eller ropa. Han bara öppnade munnen lite mer och tog luft när morfar gjorde det. Sången steg längs väggen, och Elis hörde sin egen röst bland de andras. Den fick plats. Den fick verkligen plats.

När sången tog slut log fru Lindqvist mot honom. — Så fint att få höra dig, sade hon. Elis blev varm om öronen, men nu ville han inte gömma sig. Han höll stjärnan lite högre. Klumpen i magen var nästan borta, och där den hade suttit pirrade det mjukt i stället.

När huset blev varmt av röster

När de kom tillbaka till fru Lindqvists våning blinkade taklampan till. Sedan tändes den och fortsatte lysa. Från en lägenhet hördes ett glatt rop. Strömmen var tillbaka! Elis såg på sin stjärna. Den lyste fortfarande, fast den inte längre behövde kämpa mot mörkret.

Fru Lindqvist bjöd in dem som ville på en liten kvällsfika. Hon hade varmt te kvar i sin termos, och morfar hämtade pepparkakorna hemma. De satt tätt men bekvämt i hennes vardagsrum. Lussekatter delades, smulor föll och någon skrattade åt mjölet som ännu satt på morfars kind.

Elis fick varm mjölk i en kopp med fåglar på. Han lyssnade när grannarna pratade, och ibland sade han något själv. Stjärnstaven låg på bordet mellan faten. Det kändes som om den hade hjälpt dem att hitta varandra, fast alla hade bott så nära hela tiden.

Till sist gäspade Elis så stort att hatten höll på att ramla ur knät. Morfar tog honom hem och bäddade ner honom. — Jag sjöng, mumlade Elis mot kudden. — Jag hörde det, sade morfar. Stjärnan släcktes med ett klick, och Elis somnade med sången kvar i kroppen.

Pirr på Luciamorgonen

På Luciamorgonen hade vinden somnat. Utanför låg gården mjuk och vit, med höga drivor längs husväggen. Morfar bredde en smörgås medan Elis packade linnet och hatten. Stjärnstaven provades en gång till. Klick! Den lyste lika stadigt som kvällen före.

Men när Elis tänkte på förskolans stora rum kom pirret tillbaka. Där skulle finnas många vuxna och många ögon. — Tänk om rösten gömmer sig igen? frågade han. Morfar satte sig bredvid honom. — Då får den börja smått igen. Det gick ju bra att börja med en enda ton.

De gick genom den skottade gården med kläderna i en tygpåse. Snön glittrade i lampornas sken. Vid porten mötte de fru Lindqvist, som var på väg ut en kort stund. — God morgon, min stjärngosse, sade hon. Elis vinkade, och hennes leende följde honom ända till grinden.

På förskolan sprang Noor fram. — Ska vi stå tillsammans? frågade hon. Elis kände efter i magen. Det pirrade fortfarande, men inte bara av oro nu. — Ja, sade han. Sedan tog han ett andetag och såg på Sara. — Jag tror att jag vill prova att stå längst fram i dag.

Längst fram med stjärnan

I hallen prasslade vita linnen och silverglitter. En elektrisk luciakrona tändes, och små batteriljus vandrade från vuxna händer till barnens. Sara rättade till Elis hatt. — Här står vi tillsammans, sade hon. Elis nickade och kände stjärnstavens släta handtag mot fingrarna.

Dörren till samlingsrummet öppnades. Där satt alla och väntade, och längst bort såg Elis morfars runda glasögon. Ett ögonblick ville fötterna gå bakåt. Då kände han Noors axel nära sin egen. Han tog ett steg framåt i stället. Sedan ett till, precis som i trapphuset.

Musiken började. Elis såg på stjärnan och tänkte på en dörr som öppnades, på en tjock lussekatt och på fru Lindqvists leende. — Sankta Lucia, sjöng han. Först mjukt, sedan klart och stadigt. Hans röst gick ihop med Noors och med alla de andra barnens röster.

Han stod längst fram, men han kände sig inte ensam där. Morfar log, Noor sjöng och stjärnan lyste. Elis behövde inte fundera på hur starkt det lät längre. Han sjöng så att orden nådde fram till stolarna, hela vägen till morfar, och så att han själv kunde höra dem.

TILLSAMMANS
LYSER VI
LITE MER

Ett litet ljus räcker långt

Senare den dagen satt fru Lindqvist vid Elis köksbord. Den här gången var det hon som hade med sig ett fat pepparkakor. Morfar hällde upp varm mjölk, och Elis berättade om tåget. Han visade med händerna precis var han hade stått: allra längst fram, bredvid Noor.

— Var du inte blyg alls? frågade fru Lindqvist. Elis tänkte efter medan han bröt en pepparkaksstjärna i två delar. — Jo, lite, sade han. Men jag sjöng ändå. Han gav henne den största halvan. Det kändes bra att hon förstod utan att han behövde förklara mer.

Stjärnstaven låg på bordet, och Elis tände den igen. Utanför började decemberdagen redan bli mörk. Ändå såg gården inte tom ut. Där fanns spår efter stövlar i snön och grannar som vinkade mellan portarna. Elis vinkade tillbaka mot någon han inte hade pratat med före stormen.

Sedan kröp han nära morfar med stjärnan i handen. Han kunde fortfarande vilja vara tyst ibland, och det fick han. Men nu visste han hur ett litet ljus kunde börja ett tåg, och hur en liten ton kunde bli en sång. — Bara ett steg i taget, viskade han. Och så nynnade han vidare.

Skapad med ❤ i 🇳🇴 av Plyx

Skanna för din digitala och ljudutgåva

www.plyx.ai 00516afa3d37d029f61576ab0c4a2bd5 25 november 2026